

Jancsik Pál

Dióverés

Mikor érik a dió?
Jól tudja azt minden gyermek,
kifütyöli a rigó.

Zúg a föld a fa körül,
mintha jég vagy zápor
zuhogna a tiszta ég
kéklő magasából.

Persze, nem a jég kopog,
az eső sem csepereg,
rázzák, verik a diót
vidáman a gyerekek.

Hol a dió földre koppan,
a sok gyerek oda toppan.
Csireg-csörög a zsebük,
csillog-villog a szemük.

Dérike

Dérike, Dérike
téltündér.
Sóhaja, lábnyoma
szél, fagy, dér.

A szoba ablaka
jégvirág.
Zúzmara, hódara,
jégvilág.

Hó alatt szunnyad a
kert és kút.
Erre se, arra se
nyílik út.

Vad szelet, nagy telet
mért küldtél,
Dérike, Dérike,
téltündér?

Itt van a tél

Reggelre nagy csend lett.
Felhős az ég.
Szállanak, libbennek
puha pihék.

Egy hang se hallható.
Fehér az út.
A ház is takaró
alatt aludt.

Ki hozta a csendet?
Talán a szél.
Hópelyhek libbennek.
Itt van a tél.

Hideg, meleg

Szakad a hó, fúj a szél,
kabátomba bújt a tél.

Orrom piros paprika,
hólé folyt a zokniba.

Átjártak a hidegek,
a lelkem is didereg.

Azt hittem már, megfagyok,
végül mégis itt vagyok,

itt, ahol e kerek kályha
valóságos meleg-bánya.

Nyúlnék érte tíz körömmel,
táncot járok friss örömmel.

Tüzet nyelek, fagyot fújok,
a bőrömből majd kibújok.

Abonyi Mária rajza

Ráduly János

Vén november

Rogyott lábú, asztmás ember,
ez vagy, ez vagy, vén november!

Búcsút intsz a nyári égnek,
beöltözöl fázós szélnek.

Tapicskolsz a sárban, ködben,
vélt fönséged letűnőben.

Erdőt, rétet, dűlőt, halmot
mordságoddal megríkatod.

Játszodjunk most

Öreg macska
ül a lépcsőn,
komótosan szundikál:
— Szörnyű unalmas
az élet! — bajsza alatt
ilyesmiket
mondikál.

Kicsi kölyke,
a kiscica,
fönn a lépcsőn,
magasabban,
meglapul,
épp ugrásra készülődik,
helyezkedik,
mint a nyúl.

A más percben
már anyjának
nyaka köré
penderül:
— Játsszodjunk most,
játsszodjunk hát
szép komolyan,
emberül!

A cinke télen

Morcos tél van, szél süvít,
fázol-e?
Kavarog a hódara,
ázol-e?

Kinyújtom a tenyerem:
bokorág.
Melegedhet rajta a
nagyvilág.

A tél tudománya

Mennyi a tél tudománya?
Ahány centis
havat, jeget
rak a tájra.

Minek a hó hegyen, dombon?
Hogy a szánkó,
mint a szélvész,
úgy száguldjon.

Hát a jégcsap mire való?
Fésülgesse
unokáit
Szél-nagyanyó.

Nyáron a Nap

Nyáron a Nap
bő kalappal
integet,
télen átal
kucsmában is
didereg.

Hóvihar

Mint valami kerge állat,
fut, lohol a hóvihar,
bukfencet hány havon, jégen,
s mord kedvében
földbe, égbe belemar.

Farkas csörtet, hórihorgas,
nyüszít, fázik, meg-megáll,
szembefordul a viharral,
és dühében
a fülébe orgonál.

Jégtörő Mátyás

Gyere már, Jégtörő Mátyás,
jeget aszalj szaporán,
fűbokréta ágaskodjék
a sápadt föld homlokán!

Ha nem találsz jeget, havat,
csöppnyit hozhatsz mielőbb,
jusson még egyszer eszünkbe,
mi volt itt tegnapelőtt!

Porka havak

Porka havak reggel, délben
játszadoznak utcán, téren.

Csípős fagyban dehogy fáznak!
Szélciterán citeráznak.

Abonyi Mária rajza

Beke Sándor

Öregapó, őzike és a csillagok

Verses mese

Hótól fehér
fenyők között,
magas, fehér sziklák alatt
mesebeli kis kunyhó áll,
nagy hidegben
egymagában didereg,
mintha csak egy otffelejttet
kucsma lenne
kint a vastag hótakarón,
mintha havas
boglya lenne
a zimankós hegytetőn.
Tetején a kéménye
füstölög,
nem ropog
és nem zörög;
úgy tűnik ily messziről,
a hópihék közt,
mint hogyha egy remeteház
egyedül,
unalmában pipálna.
Táncol a füst a magasban,
játszadozik
— mint egy gyermek
fent a padlásszobában —,
viszi a szél erre-arra,
egyszer jobbra,
egyszer balra,
majd felkapja,
feldobja a fák fölé,

felhők közé a magasba,
mindjárt ott jár
a hold körül,
s amíg száll,
míg leng, úgy örül,
a sűrű ködbe elvegyül,
szürke tömege az égen
újabb s újabb testet ölt.
Néha madár lesz belőle,
mátyásmadár,
frakkos szarka,
vagy elhízott cinege,
hol egy lusta,
morcoskodó medvebocs,
hol egy pásztorlegény-forma,
hol egy derék katona,
aki fent a szikla fölött
hosszú kardját megvillantja,
hol egy szakállas próféta,
hol egy üres kezű vándor,
aki zsákját otffeledte
fenyők közt az egyik ágon,
hol egy virág,
hol egy édes, cöpfos kislány,
ki ámulva, álmodozva
járkál ott fenn,
hol egy magányos legényke,
ki az égen guruló
fényes Göncölszekéren
szekerezne szüntelen.

Aki itt lakik e házban,
az nem akármilyen fráter,
nem zsvány,
nem haramia,
fehér hajú Öregapó
lakik itt e házikóban,
eteti a kályhát fával,
rakja gallyal, tömi ággal,
ő itt az úr,
s ő jelzi a nagyvilágnak:
élet van itt a vadonban,
nem csak a madár jár erre,
s nem csak egy-egy
barna medve
s néha meg egy öreg szarvas,
aki a sutáknak ékes
koronáját mutogatja
dölyfösködve, dicsekedve.

Mesebeli rengetegben
száll, száll a
füst a magasba.
Öregapó este későn
kinyitja a kályhaajtót,
s míg merengve
táplálja a vaslovacsát,
az apró szemű kisablakon
ég felé néz,
s a kis kunyhóban,
a csendességben
mesét mond
a zord világnak,
regét mond a rengetegnek —
mesét mond a csillagokról
a kíváncsi gyermekeknek.

*

Hol volt, hol nem
réges-régen,
mikor a Nap

a szokásosnál
korábban kelt fel az égen,
még a kakasnál is előbb,
és csak akkor nyugodott le,
mikor esthajnalokor
a visszfényes holdkorong
mérgesen felszólította:
„Alkonyat van,
legyen szíves
rögvest szálljon le az égről!”
Valamikor
nagyon régen,
mikor a záporok után
a szivárvány átölelte
az egész földkerekséget,
s amikor a patak vize
oly tiszta volt,
hogy messziről
látni lehetett medrében
a pisztrángokat,
s a fényes aranyszemcséket;
valamikor nagyon régen,
amikor ezen a vad vidéken
a jó Isten megáldott
egy pettyes hátú őzikevel,
egyszer egy nap
képzeletben, káprázatban
felmentünk a világűrbe,
hogy közlőrl láthassuk
a sok csillogó-villogó
csillagképet,
mit innen — a Földről —
annyiszor láttunk,
ezüstösen, csillag-kéken.

Elöl mentem,
mint ki ismerné az utat,
a pettyes hátú kis őzike
a nyomomban jött
csodálkozva, ámuldozva.
Ahogy egyre fennebb jártunk,

néha-néha visszaneztünk,
hadd lám,
jön-e még valaki erre.
Senki nem jött
a nyomunkban,
se ember, se állatféle.

Első állomásunk
a szomszédunk volt, a Hold,
a kőgolyó, a hamuszürke,
amely minden estidőben
úgy kíséri ezt a Földet,
mint hűséges házi kutya
a gazdáját a vásárba.
Ez a hold a
Naptól lopja fényességét,
mégis hivalkodva
úgy tesz,
mintha ő volna forrása
a derengő éji fénynek.
A holdporban botorkálva
jött utánam az őzike,
megállt egy-egy holdkráternél,
leskelődött le a mélybe,
s kíváncsian kérdezgette:
— Miért ilyen mély a kráter,
a Hold néha mért oly kerek,
s mikor elfogy,
mért lesz kifli?
De a gyűrűhegyek alatt
kedves kísérom
megállott:
— Itt a Holdon nincsen élet? —
kérdezgette szomorkásan.
Kerestük a fenyves erdőt,
kerestük a sudár bükköst,
de a csupasz,
fehér dombon
még egy szál füvet
sem leltünk.
Forrásvizet ittunk volna,

a hűvös patakot kémleltük,
de a hasadék völgyében
még egy forrás
sem csevegett.
A kopárló sziklák felett
fürkésztük a keringő sast,
lestük a hegyen
a barna mackót,
a csavargó szürke farkast,
a puszta síkon a rókát,
s azt a sok-sok
vadvirágot,
ami otthon, nálunk,
ezer színben
nyílik-fakad.

Fáradtan állt meg mellettem,
s megszólalt a kis őzike:
— Öregapó,
menjünk tovább,
hátha máshol
látunk embert,
állatot vagy égi csodát!

Szépen lassan elindultunk,
vándoroltunk két éjt,
s két nap,
mígnem egyszer
az őzike vékony hangját
meg nem hallom:
— Nézz csak oda, Öregapó,
szárnyas csoda,
vagy csak egy ló?

Szárnyas lovacska az űrben,
egyszer repül,
máskor vágdat,
prüszköl, lohol,
nagyot kapál;
mit mondhatnék? —
valóságos csodaállat.

Ez az úrbeli jószág
a hátára vette Öregapót,
s mint egy földi
ringlispílen
körbe szaladt,
nyargalt vele,
szökött erre,
szökött arra,
s onnan is a világvége
legutolsó zegzugába.
Vékony lábán az őzike
alig-alig ért nyomába.

Mikor leszálltam a lóról,
erről a vad Pegazusról,
az én társam, az őzike
folyton csak azt kérdezgette:
— Öregapó, nekem
miért nincsen szárnyam,
hogyan otthon, a
hegyek fölött
repülhessek,
s mint a Pegazus az égen,
én is éppúgy
szállva szálljak?

— **F**ent a csillagképek között
mi hallatszik?
Hangszert penget ott valaki,
hangja úgy zeng,
harmóniát szül az égen,
s dallamával elbűvöli
a nagy világmindenséget.
— A legendák első Lantja,
az szól ott fent
a magasban,
húrjait egy páncél hátú
teknő tartja,
de mögötte
láthatatlan lantmester áll —
játszik rajta szenvedéllyel.

Hallod bús melódiáját?
Lágy hangjával
úgy elbűvölt,
elindultunk
előbb, fennebb —
sóvárgott a szívünk,
lelkünk.

Míg ballagtunk,
mendegéltünk
csillagporos ösvényeken,
sípjátékot hallottunk,
egy kecskeszarvú,
kecskelábú
szakállas Bak tűnt elénk,
pásztorsípját fújta egyre,
de úgy fújta,
alig győzte szusszal fújni;
a szép hangú
rég Lanttal
versengett a kecskeúrfi.
Hallgattuk az Őzikevel,
de a Lantnak
hangja szebb volt,
messze tőle megállottunk,
s a Lant dallamát
dúdolgattuk.

Mérleg, Mérleg,
aranymérleg,
merre billensz,
mondd meg, kérlek,
merre mozdul
el a nyelved?
Keletre-e vagy nyugatra,
billensz erre,
billensz arra,
billensz jobbra,
billensz balra,
itt az ég tetején, mondd,
te méred az igazságot?

— Tegyük próbát,
álljunk fel hát,
én az egyik serpenyőre állok,
őzike, te
a másikra átal,
s akkor hadd lám,
kettőnk közül
ki a jobbik,
ki az igazabb
és bátrabb?

Aranymérleg serpenyőjén
megmértük az igazságot:
a mérleg nyelve
ott állott meg
pontosan a közepén.
— Égnek ura, ég bírása,
csillagképnek igazsága,
mi messze megyünk,
hosszú az út,
kimerülten szomjúhozunk,
segíts rajtunk,
mondd meg, kérlek,
van-e itt az űrben
hideg vízű kerek kút?
Mikor leléptem a serpenyőről,
őzike még maradt volna,
de a serpenyő
egyenesen
a Vízöntő elé dobta.

Hét napot és hét éjszakát
gyalogoltam,
míg utolértem,
a szomjúságtól
szinte-szinte eltikkadtam,
s legyengültem.

— **V**ízöntő barátom,
egy kis vizet kérek,
a szomjúságtól

kiszáradt bennem a lélek.
A Vízöntő egy mozdulattal
vállán a korsót
megbillentette,
s a vizet belőle
szomjas szájunkba eresztette.

Annyi víz folyt
korsójából,
mint egy kútból,
meg se állt az égi úton,
csermellyé vált,
majd patakká,
s addig nőtt,
dagadt a medre,
míg kéken hullámzó
folyó lett belőle.
A hullámok közt
— tisztán láttuk —
Halak evickélnek benne.
Őzike elcsodálkozott,
állt a parton,
s nagy kerek szemével
csak bámulta őket.

— **A** Tejút fejen, né,
egy hajtincs,
az ég lányának haja fűrtje.
Ki fésüli
oly gondosan,
hogycsillagokkal teletűzve
így ragyog
a mindenségben?
Legszívesebben
feltettem volna
Őzikének a fejére,
de siettünk,
mert mennünk kellett
a szomszédba,
a nagy macskának
a kertjébe.

— **Ő** az állatok királya —
mondta félős hangon Őzike.
Az Oroszlán
ridegen csak ránk pillantott,
egyet gondolt,
s a csillagok közt
továbblépett
a hullámzó sörényével.

— **Nézd**, a pólus körül
ott kering
a trónhoz kötött
örökszép Királynány!... —
Őzikevel megsajnáltuk,
a trónjához elballagtunk,
s a trónhoz láncolt
királynéant
kioldottuk láncából,
világ végi
rabságából.

Messziről
mit lát a szemem?
Két jó testvér,
a Nagy Medve
s a Kis Medve
kapaszkodik fel a hegyre,
cammognak,
majd meg-megállnak,
a hegy alatt a bozótban
mézet esznek
és málnásznak.
De ahogy közelebb
merészkedtünk,
a csillag-erdő sűrűjében
elillantak a testvérek.

A csillagporos égi úton
szekér halad,
Göncölszekér,
ülőkéjén Göncöl úrfi

héget-hógat.
— Szénáért megy,
égi fűért,
kórót hoz tán
a juhoknak,
vagy öröltetni
búzát viszen a malomba?

Utána szegődtünk mi is,
én a Göncöl
szekerére ültem,
Őzike meg
jött nyomunkban
jókedvében ugrándozva,
szökdécselve.

— **Látjátok-e**, vándoraim
— mondja Göncöl —:
íme, ott van
a denevérszárnyú Sárkány,
teste körös-körül
tüzes csillagoktól ékes,
birokra is kelne talán,
de nincs kivel,
mert ezek a csillagképek
bizony jámbor szívű népek,
jó szomszédok,
békességben éldegélnek.

— **És** né,
ott van a Skorpió,
vajon kit üldöz az égen?
Ollójával gyorsan csapkod,
meg is fogna,
hogya tudna,
s tövisének egy csepp mérge
mindünket elpusztítana.
De nem kell félni
— mondta Göncöl —,
nem mozdul el a helyéről,
inkább csillog békességgel.

S hogy Öregapó
a szekérről leszállt,
s eléfelé gyalogoltunk,
mit lát szemünk?
Fennebb egy csillag-Rák
kimérten lépked.
Menne is,
meg haladna is,
de hát a rák
az csak rák marad:
inkább hátra,
mint előre,
így aztán nemigen halad.

Ahogy mentünk,
az út mellett egy égi fáról
— láttuk —
Hiúz leleselkedett,
ágról ágra mászott,
kúszott,
úgy figyelt ránk,
éles szeme úgy követett,
fülpamacsát
az ág hegyén
sunnyin hegyezgette.

Mikor elmúlt
minden veszély,
az ég ezüstoffényű útján
Őzike meglepődve
felkiáltott:
— De ott az mi, Öregapó,
hosszú nyakú,
foltos hátú,
hosszú lábú égi csoda?
Olyan parányi a feje,
mintha létra kéne,
hogy felérjem.
Most látom csak,
ez a Zsiráf,
mint a Földön,

itt is olyan nevetséges,
tréfás-mókás.

— **S** még egy csoda,
ez négy lábú!
Különös ló
vagy csak fél ló?
Félig ember, félig ló,
hátán bőrtartóban nyilak,
kezében egy kifeszített
íjat látok.
Emberfejű paripa.
Most már kitalálható:
ez a Nyilas, Nagyapó!

— **Ö**regapó, végre
egy égi legelőn állunk,
pihenjünk meg,
annyit talpaltunk,
elállott a lábunk!
Míg megszusszantunk
az ég pokrócán,
aranygyapjas Kos
szegődött mellénk.

Majd egy óriási
Bikát láttunk,
a nyaka körben
virággal volt feldíszítve,
a fűben legelészett;
látszott, csupa erő és bátorság;
felpillantott, nézelődött,
azt hitte, hogy Öregapó
itt a pásztor.

Egyszerre nagy por
kerekedett,
az égi úton
egy Szekeres közeledett,
úgy feszült a bőrgyeplője,
mint cirkuszban
a kötél táncos kötele.

A mező szélén
rövid nyelvű ostorával
Ökörhajcsár csattogtatott.
Odaszóltam Őzikének:
— Távol maradj,
nehogy elérjen
az ostor vége!
Lassan, lassan
megint este lett az égen,
s látványosan,
tündöklően
megjelent a Kaszáscsillag —
beragyogta
a végtelenséget.

Egy kecses leány,
angyali Szűz járt
az égbolti parkban,
bánatosan sétálgatott —
mégis csillagképben ő volt az,
ki örök maradt —
halhatatlan.

Majd két testvér,
az Ikrék —
úgy szerették egymást,
kézen fogva
mendégéltek.
Őket kísérte
két Kutya,
az egyik nagyobb,
a másik meg kisebb,
játékosabb és kedvesebb.
Mikor a sok futástól
ellankadtak,
megpihentek,
s éhesen csóválva farkuk
mind a ketten meglapultak;
hátha a gazda is látja,
s csillagmorzsát kapnak
vacsorára.

Szárnyaival suhogtatva
fejem fölött
most repül el valami,
majd leszáll,
s úgy úszkál ezen
az űr-tengeren,
mint egy kecses
teremtmény.
Csak most látom,
hogy a nyaka olyan,
mint a csillagok közt
egy ragyogó kérdőjel.
— Szelíd Hattyú
— szólalt meg jó Öregapó —,
hangod is van,
szépen csengő,
sokszólamú.

— **Látod**, kis őzike,
mielőtt az utunknak,
s a mesénknek is vége lenne,
fent északon
egy halhatatlan királyleány
a Koronáját
neked nyújtja —
felteszem a fejcskédre.

Lent a mélyben,
a Naprendszerben,
a Földön ott már
hajnalodott,
fény sugar tört fel az égre,
a Nap küldte azt
az őzike
és Öregapó elejébe.

A Tejútrendszerből
már messze jártunk.
A csillagképek
Öregapónak s az őzikének
jó utat kívántak.

*

Odafenn
a vén hegy alatt
kicsi kunyhó kéményének
magasba száll fehér füstje,
és amíg száll
fenn az égen,
lenn a havas,
a szülőföld,
mélyen alszik
Öregapó
csillagporos meséjében.

Péter Katalin rajza

Nagy Irén

Gombamese

Eső után két kis gomba
elbújva az erdőlombba,
szomorúan beszélget.

— Édes társam, kis barátom,
Szomorú sorsunk van, látom.
Ez bizony így nem élet!

Egész nap itt kuksolunk csak,
senki a mi bánatunkat
nem látja, és nem is érzi.

Ez a hideg, nyirkos avar
majd egészen el is takar,
bajunk ugyan ki érti?

A napfénynek hogy örülnek
ezek a nagy, lombos tölgyek,
s nekünk csak árnyék marad.

Sok levéllel táncra kel,
s minden ágat megölel
a szél, mikor elhalad.

A hold minket meg sem lát,
csupán ezt a vén tölgyfát
simogatja és becézi.

Körül a sok fürge állat,
s a madár, ha fán dalolgat,
a kis gombát meg sem nézi!

— Gomba szomszéd, kicsi testvér,
a fejembe sehogy sem fér,
hogyan lehetsz mindig szomorú?

A mi sorsunk, a gombasors
nem éppen a legrosszabb sors,
jut nekünk derű, ború.

Gomba nélkül ez a sok fa
hiába zúgna, susogna,
nem lenne igazi erdő.

Nyár idején sok kisgyerek,
piros arcú, víg és remek,
gombát szedni erre jó.

Mikor ránk pillant, mosolyog,
s barna szeme éppúgy ragyog,
mint az éj szép csillaga.

S boldogságot hoz nekünk
a mi legszebb ünnepünk:
sok kisgyerek mosolya.

Tocsogó

Plitty, platty, plitty, platty,
plitty, platty, plotty:
csúf idő, csak szomorkodj!
Kis legénynek mit sem árt,
látott ezer pocsolyát.

Sáros füle,
sáros orra,
lekonyul a
sapka bojtja.
De a szeme
hogyan ragyog:
Né, milyen
vitéz vagyok!

Plitty, platty, plitty, platty,
plitty, platty, plitty:

a jókedvnek híja nincs!
Nagy a táska, nagy a sár,
fiú s lány, ki benne jár,

mégis megy az
iskolába,
jár a keze,
jár a lába,
jár a szája,
de halad
ez az elszánt
kis csapat.

Plitty, platty, plitty, platty,
plitty, platty, pláttý:
eléri az iskolát.
Bár a sár már térdig ér,
vissza gyerek egy se tér.

Reggeli ima gyermeknek

Mikor ránk nevet a reggeli nap,
s ezer harmatcsepp issza mosolyát,
hozzád emelem szemem, Istenem,
kérelek, hallgasd meg gyermeked szavát.

E percben rád gondol sok kisgyerek,
a sok gyermek közül én egy vagyok,
fogadom, hogy ma nagyon jó leszek,
mert jót teszek, és örömet hozok.

Akarom, hogy ma Te örülj nekem,
s hogy szeresselek téged nagyon,
hogy szeretni tudjak minden embert,
virágot, fát s fűvet is, akarom.

Te adod nekünk a napot, a fényt,
az öröm minden cseppjét te adod.
Neked köszönjük azt, hogy élhetünk,
s létünk határát ki Te szabod.

Mikor ránk nevet a reggeli nap,
tekints Te is le miránk, Istenünk,
maradj közöttünk, míg leáldozik,
kísérd lépteink, s fogjad a kezünk.

Abonyi Mária illusztrációja

Ráduly János

„Csippszkedjünk fel mi is a Göncölszekérre”

(II.)

Palacsinta

Janka — miután ceruzát és üres lapot „szerez” — elhelyezkedik kicsi asztalánál, s rajzolni kezd. Nyolc-tíz nagyobb kört rajzol, majd mindeniket besatírozza. Azt mondja:

— Né, tata, mennyi palacsintát sütöttem!

Ugor

Nyár lévén, Janka jön-megy, tapos a kertben, egyszer aztán rálép valamire, s elkiáltja magát:

— Né, tata, mi van itt!

— Hát mi van ott?

— Ugor van, ugor van!

Hirtelen régmúlt őseinkre, az ugorokra gondoltam. De Janka lába alatt egy jókora uborka feküdt.

— Ez ugor, ez ugor! — ujjongott Janka.

A fának nem fáj

Janka az ágyban ül. Az ölébe veszi mamának a karját, s a tenyere élével ütögetni kezdi. Azt mondja:

— Vágom a fát. Vágom a fát.

Mama megszólal:

— Ne üsd úgy a kezemet, Janka, mert fáj.

— A fának nem fáj — feleli Janka — és vágja, vágja a „fát”.